

Presentacion generau der occitan e der aranés

Xavier Lamuela, Santiago de Compostela, junh 2017

• Nombre aproximatiu de parlants d'occitan en 2008: 620.000, eth 4% sus ua populacion de 15.500.000 (Lamuela 2012: 41).

• Populacion dera Val d'Aran (*Idescat* 2017):

2008 – 10.003 2013 – 9.776 2016 – 9.959

• Coneishement der aranés e relacion damb es lengües parlades ena Val d'Aran, en milèrs e en percentatges: 2008 (persones de 15 ans o mès: 8.400 sus era populacion de 10.003; *EULP 2008*: 157 e 167)

Sap parlar aranés	4,77 / 56,8%			
	aranés	catalan	espanhòl	d'autres lengües e combinasons
Prumèra lengua	1,9 / 22,4%	1,2 / 14,6%	3,1 / 37,3%	1,7 / 20,1%
Lengua abituau	2,0 / 23,4%	1,3 / 16,0%	3,2 / 38,0%	1,8 / 20,9%
Escriu nòtes personaus	0,8 / 8,3%	1,2 / 14,3%	4,6 / 54,0%	0,7 / 8,4%

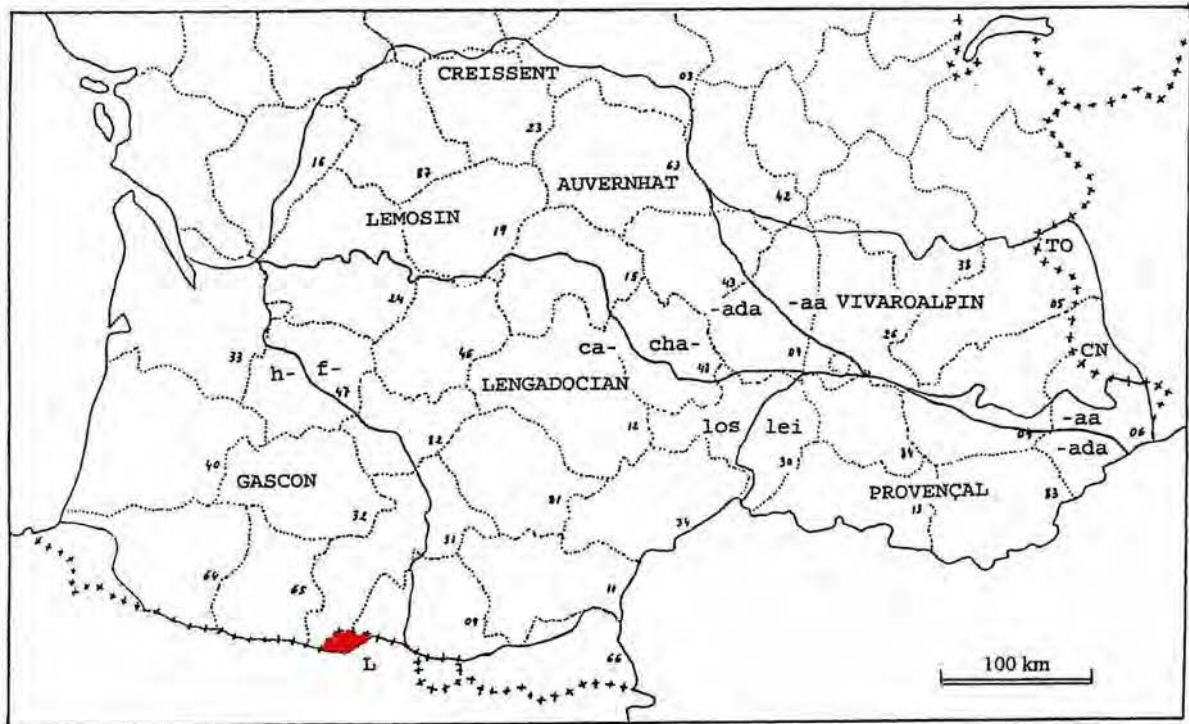
2013 (persones de 15 ans o mès: 8.470 sus era populacion de 9.776; *EULP 2013*: 169, 173, 175, 176 e 180)

Sap parlar aranés	4,71 / 55,61%			
	aranés	catalan	espanhòl	d'autres lengües e combinasons
Prumèra lengua	1,77 / 20,85%	1,36 / 16,04%	3,73 / 44,10%	1,54 / 18,22%
Lengua abituau	1,49 / 17,61%	1,39 / 16,42%	4,67 / 55,12%	0,90 / 10,64%
Escriu nòtes personaus	0,42 / 4,94%	0,96 / 11,33%	4,67 / 55,17%	1,20 / 14,19%

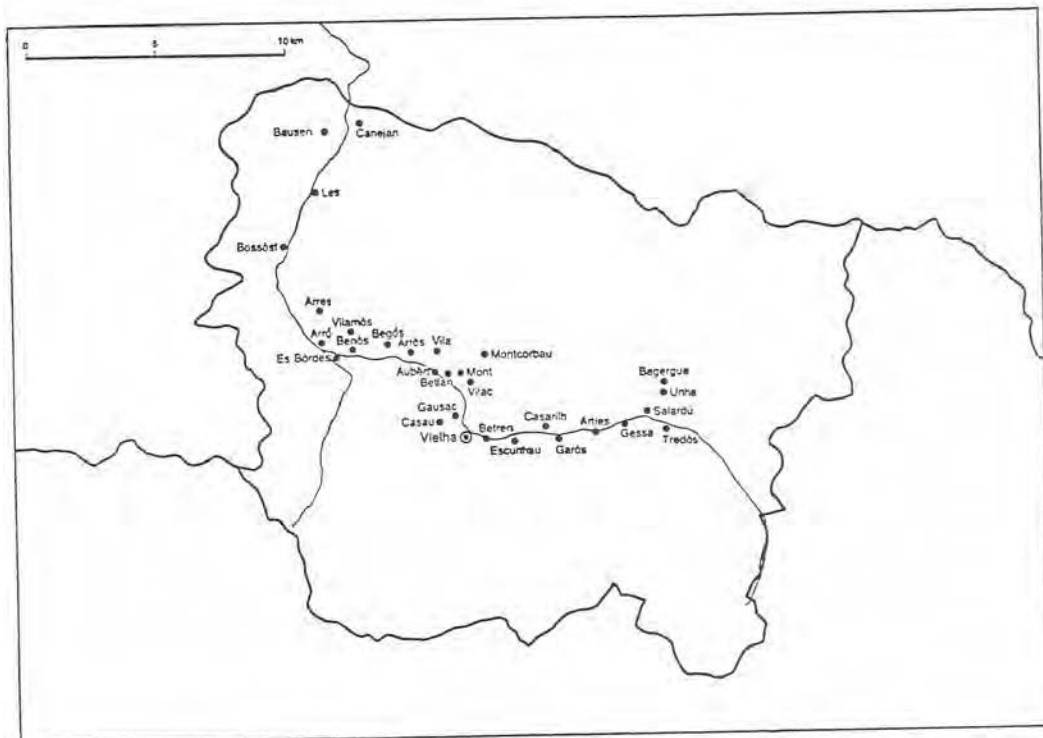
• Aranés com lengua abituau e usatges linguistics segon es domenis en 2013, en milèrs e en percentatges (persones de 15 ans o mès: 8.470 sus era populacion de 9.776; *EULP 2013*: 173, 175 e 176)

Aranés com lengua abituau	1,49 / 17,61%			
Usatges linguistics	aranés solet	catalan solet	espanhòl solet	aranés e catalan o espanhòl
Petit comèrç	0,49 / 5,77%	0,58 / 6,84%	3,61 / 42,65%	2,08 / 24,60%
Gran comèrç	–	0,60 / 7,14%	4,18 / 49,33%	1,30 / 15,30%
Organismes financèrs	0,55 / 6,48%	1,28 / 15,15%	3,77 / 44,51%	1,00 / 11,82%
Administracion locau	1,78 / 21,03%	0,66 / 7,85%	3,44 / 40,58%	1,36 / 16,03%
Administracion regionau	–	2,15 / 25,40%	3,16 / 37,34%	–
Administracion der Estat	–	1,07 / 12,69%	4,87 / 57,57%	–
Personau sanitari	–	0,80 / 9,46%	4,78 / 56,46%	0,63 / 7,45%

–: quantitat non significatiua.

- Nombre aproximatiu de parlants d'occitan en 2008: 620.000, eth 4% sus 15.500.000 (Lamuela 2012: 41).

- 2008 (persones de 15 ans o mès: 8.400 sus 10.003; *EULP 2008*: 157 e 167; *Idescat 2017*)
Aranés prumèra lengua: 1.900 / 22,4% // lengua abituau: 2.000 / 23,4% // sap parlar: 4.770 / 56,8%
- 2013 (persones de 15 ans o mès: 8.470 sus 9.776; *EULP 2013*: 169, 173 e 180; *Idescat 2017*)
Aranés prumèra lengua: 1.770 / 20,85% // lengua abituau: 1.490 / 17,61% // sap parlar: 4.710 / 55,61%

Carta Europèa des Lengües Regionaus o Minoritàries
4au Rapòrt deth Comitad d'Expèrts sus eth compliment des compromesi d'Espanha
Article 11 - Mèdia, damb mencions der Article 14 - Escambis transfronterès

Xavier Lamuela, Santiago de Compostela, junh 2017

Esquèma dera presentacion:

- Entà cada compromés: era evaluacion deth Comitad d'Expèrts (*4ICEE 2015*) e comentaris eventuaus damb informacions de d'autres hònts {fuentes}, especiaument eth rapòrt {informe} de politica lingüistica dera Generalitat de Catalonha entath 2015 (*IPLGC 2015*) e es enquèstes d'usatges lingüistics (*EULP*) des ans 2008 e 2013.
- Sintèsi des evaluacions deth Comitad d'Expèrts.
- Comentaris generaus sus eth compliment der article.

Evaluacion deth Comitad d'Expèrts

1. Es parts se comprometen [...]:

a) ena mesura qu'era ràdio e era television representen un servici public:

i) a assegurar era creacion d'aumens ua estacion de ràdio e un canau de television enes lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, non existissen ne estacions de ràdio ne canaus de television en aranés.” (*4ICEE 2015*: § 819)

Eth Comitad d'Expèrts “celèbre es esfòrci realizadi pes autoritats e arreconeish es dificultats de crear ua estacion de ràdio e un canau de television independents en aranés. Totun {sin embargo}, rebrembe {recuerda} as autoritats eth naut {alto} nivèu de compromés assumit per Espanha.” (*4ICEE 2015*: § 821)

Comentari:

• En 2015 era emission regulara de programes en aranés dera television catalana-TV3 ei estada de mès o mens 108 minutes setmanaus de programes informatius; i cau híger {hay que añadir} era version aranesa de bères {algunas} sèries documentàries. Era emission abitau de Catalunya Ràdio de programes en aranés ei estada de 9 ores e mieja setmanaus, sense compdar {sin contar} es programes reemetudi; de 7 ores ena sason d'estiu {temporada de verano}. (*IPLGC 2015*: 117; cf. *4ICEE 2015*: § 820)

b.i) a promòir e/o facilitar era creacion d'aumens ua estacion de ràdio enes lengües regionaus o minoritàries;

“En tresau rapòrt d'evaluacion, eth Comitad d'Expèrts non ère en condicions de formular ua conclusion ath respècte d'aguest compromés.

Non se procurèc mès informacion en quatau rapòrt periodic.” (*4ICEE 2015*: §§ 822 e 823)

En consequéncia, non i a {hay} cap de {ninguna} conclusion deth Comitad d'Expèrts (*4ICEE 2015*: § 824).

Comentari:

• Non se nomena {menciona} arren {nada} en rapòrt de politica lingüistica dera Generalitat de Catalonha (*IPLGC*).

c.i) a promòir e/o facilitar era creacion d'aumens un canau de television enes lengües regionaus o minoritàries;

“Segon era informacion fornida en quatau rapòrt periodic, *Lleida TV* retransmet 20 minutes per dia en aranés entà tota era província de Lhèida. Totun {sin embargo}, non existís un canau de television.

Eth Comitad d'Expèrts considère com parciaument complit aguest compromés.” (*4ICEE 2015*: §§ 826 e 827)

Comentaris:

- Eth totau deth temps d'emission ei mès baish.
- Se pòt accedir as programes per Internet: <http://arantv.xiptv.cat> [18/06/2017].

d) a promòir e/o facilitar era produccion e era difusion d'òbres àudio e audiovisuaus enes lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, es òbres d'audicion e audiovisuaus en aranés son pro {bastante} escasses, damb era excepcion de quauques ues {algunas} disponibles en Internet [...] e bères {algunas} òbres d'informacion publica creades peth Conselh Generau d'Aran [...]. Existís tanben es prèmis anuaus *Llanterna Digital* destinadi a promòir er usatge deth catalan e der aranés en corts metratges. Ena 7au edicion, de 2013, se presentèren 35 corts metratges, 6 en aranés e 29 en catalan.” (AICEE 2015: § 829)

“Eth Comitad d'Expèrts considèra com complit aguest compromés.” (AICEE 2015: § 830)

Comentaris:

- Ena edicion des prèmis *Llanterna Digital* de 2015 i auec {hubo} 28 corts metratges en catalan e 1 en aranés: <http://llengua.gencat.cat/ca/detalls/noticia/Lliurats-els-Premis-Llanterna-Digital-2015> [21/06/2017].
- Era preséncia limitada d'audiovisuaus en aranés ei en relacion damb era manca d'ua politica eficaça de produccion mediatica.

e.i) a promòir e/o a facilitar era creacion o era mantenença d'aumens un organ de premsa enes lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, maugrat qu'apareish quauqui {algunos} anoncis en aranés en bèri {algunos} jornaus {periódicos}, non i a {hay} jornaus completament en aranés en format imprimit. Totun {sin embargo}, deth 2012 ençà {desde 2012}, existís un jornau en linha gratuït que se nomena {llama} *Jornalet*, cofinançat peth Govèrn catalan e eth Conselh Generau d'Aran. Ei eth solet de tot eth territòri occitan e publike naues {noticias} diàriament.” (AICEE 2015: § 832)

“Eth Comitad d'Expèrts felicite as autoritats peth sòn supòrt ath jornau en linha, e les encoratge {anima} entà que explòren amassa damb {conjuntamente con} es parlants es possibilitats de publicar un jornau en format imprimit.” (AICEE 2015: § 833)

Comentari:

- En aspècte dera existéncia de publicacions en format papèr, era situacion a empejorat: entre 1998 e 1999 se publicquèc per iniciatiua privada 214 numèros d'un jornau diari e entre 2006 e 2009 *Aran ath dia*, ua publicacion mensua d'informacions.

ii) a estièner es mesures existents d'assisténcia financèra as produccions audiovisuaus en lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, entre 2009 e 2012, se destinèren 51,2 milions € a finançar propòstes de mèdia en catalan o en aranés o projèctes de comunicacion qu'incorporèssen eth catalan o er aranés en quauqu'un {alguno} des sòns programes o des sues seccions [...]. Totun {sin embargo}, eth Comitad d'Expèrts non a {tiene} informacion sus guaires {cuántas} produccions audiovisuaus en aranés an rebut aguestes ajudes.” (AICEE 2015: § 835)

“Eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular ua conclusion ath respècte d'aguest compromés.” (AICEE 2015: § 836)

Comentari:

- Er *Informe de política lingüística 2015* dera Generalitat de Catalonha (IPLGC 2015) non procure tanpòc cap d'informacion precisa sus aguesta question.

g) a sostier era formacion de periodistes e d'au te personau entàs mejans {medios} de comunicacion qu'empleguen es lengües regionaus o minoritàries.

“Segon eth quatau rapòrt periodic, actuaument non existís cap de {ninguna} formacion entà jornalistes ne d'au te treballadors d'aguest sector qu'empleguen er aranés.” (*AICEE 2015*: § 838)

“Eth Comitad d'Expèrts considèrè com incomplít aguest compromés.” (*AICEE 2015*: § 839)

Sintèsi:

- Ath respècte d'l.a.i: non existissen ne estacions de ràdio ne canaus de television en aranés; non i a sonque {no hay más que} ua produccion escassa enes mèdia publics catalans.
- Ath respècte d'l.b.i: non s'a hèt arren {nada} d'eficax entà promòir era preséncia der aranés enes estacions privades.
- Ath respècte d'l.c.i: i a {hay} ua produccion fòrça {muy} limitada de programes en aranés en *Lleida TV*.
- Ath respècte d'l.d: se promò {promueve} d'ua manèra limitada era produccion d'audiovisuaus en aranés.
- Ath respècte d'l.e.i: se contribuís parciaument ath finançament d'un jornau digitau en occitan, *Jornalet* (<http://www.jornalet.com>). Actuaument non i a {hay} prensa escrita en format papèr.
- Ath respècte d'l.e.ii: non se hè arren {nada} entara formacion de jornalistes ne d'au te treballadors deth sector mediatic.

Comentaris generaus:

- Era produccion mediatica ei vertadèrament escassa. En 2008 era mejana des percentatges de consum de mèdia segon es lengües ena Val d'Aran ère era següenta (popolacion de 15 ans o mès, *EULP 2008*: 165):

	aranés	catalan	espanhòl	d'au te lengües
Television	2,1%	32,1%	61,6%	4,2%
Ràdio	19,7%	43,2%	34,3%	2,9%
Prensa escrita	2,1%	17,3%	78,3%	2,4%

Non i a {hay} dades {datos} sus eth consum mediatic ena *EULP 2013*.

- Non existís ua politica definida e seriosa de promocion des mèdia en occitan.
- Calerie desvolopar {sería necesario desarrollar} acòrds transfronterèrs entara creacion de mèdia e era formacion de professionaus. Segon eth paragraf 888 deth rapòrt deth Comitad d'Expèrts (*AICEE 2015*) referit ar article 14.a dera *Carta*, non i a {hay} cap d'informacion sus era existéncia d'aguesti acòrds. Eth Comitad d'Expèrts considèrè com complít (*AICEE 2015*: § 895) eth compromés de “facilitar e/o promòir era cooperacion a traùers des frontèras, principaument enter collectivitats regionaus o locals en territòri a on era madeisha {misma} lengua ei tenguda {utilizada} de manèra identica o semblanta {parecida}” der article 14.b dera *Carta*, mès, atau com se ditz en madeish rapòrt (*AICEE 2015*: § 893), era Generalitat de Catalonha non a adoptat era Carta de Cooperacion Interregionau e Transfronterèra de desvolopament dera Lengua Occitana, deth 2011, soscrita pes regions franceses dera Naua Aquitània e d'Occitània / Pirenèus-Mediterranèa.

Carta Europèa des Lengües Regionaus o Minoritàries
4au Rapòrt deth Comitad d'Expèrts sus eth compliment des compromesi d'Espanha

Article 12 - Activitats e servicis culturaus

Article 13 - Vida economica e social

Xavier Lamuela, Santiago de Compostela, junh 2017

Esquèma dera presentacion:

- Entà cada compromés: era evaluacion deth Comitad d'Expèrts (*4ICEE 2015*) e comentaris eventuaus damb informacions de d'autres hònts {fuentes}, especiaument eth rapòrt {informe} de politica lingüistica dera Generalitat de Catalonha entath 2015 (*IPLGC 2015*) e es enquèstes d'usatges lingüistics (*EULP*) des ans 2008 e 2013.
- Sintèsi des evaluacions deth Comitad d'Expèrts entà cada article.
- Comentaris generaus sus eth compliment de cada article.
- Comentari generau sus eth compliment deth conjunt des dus articles.

Evaluacion deth Comitad d'Expèrts deth compliment der *Article 12. Activitats e equipaments culturaus*

1. En matèria d'activitats e d'equipaments culturaus [...], es Parts se comprometen, en çò que tanh ath {en lo que se refere al} territòri a on aqueres lengües son tengudes {usadas} e ena mesura qu'es autoritats publicques agen {tengan} competència, poders o un ròtle {paper} en aguest domeni {àmbito}:

a) a promòir era expression e es iniciatiues pròpies as lengües regionaus o minoritàries, e a afavorir es diüersi mejans {medios} d'accès as òbres produsides en aguestes lengües;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, eth Conselh Generau d'Aran a organizat concorsi literaris a toti es nivèus. Tanben a mantengut ua assignacion entà libres en aranés enes escòles e es bibliotèques. Era bibliotèca publica de Vielha [...] dauric {abrió} er Espaci Culturau Aran-Occitània en 2013. Totun, non i a {hay} informacion sus activitats en domenis {àmbitos} diferents deth literari.” (*4ICEE 2015*: § 841)

“Eth Comitad d'Expèrts considère com parciaument complit aguest compromés e sollicite [...] informacion especifica sus activitats culturaus de promocion der aranés diferents des literàries.” (*4ICEE 2015*: § 842)

Comentaris:

- Er *Informe de política lingüística 2015* dera Generalitat de Catalonha da informacions sus diferents activitats culturaus promoigudes {promovidas} peth Conselh Generau d'Aran (*IPLGC 2015*: 115-116).
- Posteriorament ara elaboracion deth quatau rapòrt deth Comitad d'Expèrts, era Generalitat de Catalonha a lançat era iniciatiua Kastanya.cat de promocion der usatge deth catalan e der occitan ena produccion musicau, damb programes en *Lleida TV* e un concèrt anuau. Ena edicion deth 2016 participèren 13 formacions catalanes e 5 d'occitanes (*Jornalet*, 25, 6, 2017 <http://www.jornalet.com/8620>). Actuaument s'organize era edicion de 2017.

http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/accions_sensibilitzacio/kastanya.cat [25/06/2017]

b) a afavorir es diüersi mejans {medios} d'accès en d'autres lengües as òbres produsides enes lengües regionaus o minoritàries, en tot ajudar e desvolopar es activitats d'arrevirada {de traducción}, de doblatge, de pòstsincronizacion e de jostitolatge;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, deth 2011 ençà {desde 2011}, era Mòstra de Cinèma Occitan jostitole es produccions en catalan, per mor {a fin} de hèr a arribar er eveniment a tot Catalonha. Eth Conselh Generau d'Aran organizèc eth 12au Seminari Occitano-Catalan, a on se presentèc un diccionari catalan-occitan.

Eth Comitad d'Expèrts considère com complit aguest compromés.” (*4ICEE 2015*: §§ 844 e 845)

Comentari:

• Non existís un programa de traduccion d'òbres occitanes en catalan o en espanhòl, que semble era condicion necessària entà considerar eth compromés com complit. Totun, i a {hay} iniciatiues privades de traduccion o de produccion d'antologies. Se pòt veir {ver} era referéncia dera bibliografia occitana que difon eth Centre de Documentacion dera Direccion Generau de Politica Linguistica dera Generalitat de Catalonha, que tanben mòstre un panorama pro satisfasent dera edicion en aranés:

<http://llengua.gencat.cat/permalink/01f54d0f-5380-11e4-8f3f-000c29cdf219> [25/06/2017]

c) a afavorir er accés des lengües regionaus o minoritàries a òbres produsides en d'autres lengües, en tot ajudar e desvolopar es activitats d'arrevirada, de pòstsincronizacion e de jostitolatge;

“Segon era informacion procurada en quatau rapòrt periodic, s'a hèt era traduccion aranesa de diuèrses òbres literàries.

En se basar sus aguesta informacion, eth Comitad d'Expèrts arthenh {llega a} era conclusion qu'eth compromés se complís parciaument.” (AICEE 2015: §§ 847 e 848)

– Era evaluacion deth Comitad d'Expèrts e eth mèn comentari son es madeishi entàs tres compromesi següents:

d) a velhar per qu'es organismes encargadi d'emprèner o de sostier {sostener} diuèrses formes d'activitats culturaus, intègren en ua mesura avienta {medida adecuada}, era coneishença e era practica des lengües e des cultures regionaus o minoritàries enes operacions a on an era iniciatiua o balhen {dan} eth sòn supòrt;

e) a afavorir era metuda {puesta} a disposicion des organismes encargadi d'emprèner o de sostier activitats culturaus d'un personau que domine era lengua regionau o minoritària, ath delà {además} dera/des lengua/ües dera rèsta dera poblacion;

f) a afavorir era participacion dirècta, en çò que tanh {en lo que se refere} as equipaments e as programes d'activitats culturaus, de representants des parlants dera lengua regionau o minoritària;

En non auer rebut cap d'informacion sus eth compliment d'aguesti compromesi en quatau rapòrt periodic, eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de dar conclusions. (AICEE 2015: §§ 850, 851, 853, 854 e 856)

Comentari a l.d, l.e e l.f:

• Non semble que i age {parece que exista} era cultura de préner {tomar} iniciatiues d'intervencion culturau ath delà {más allá} des activitats concebudes especificament entara promocion deth catalan o der occitan.

g) a promòir e/o facilitar era creacion d'un o mès organismes encargadi d'amassar, de recéber en depòsit e de presentar o publicar es òbres produsides en lengües regionaus o minoritàries;

“Segon eth quatau rapòrt periodic, totes es publicacions en catalan o en occitan s'envien tara Bibliotèca de Catalonha.

Eth Comitad d'Expèrts considèra com complit aquest compromés.” (AICEE 2015: §§ 858 e 859)

h) s'ei eth cas, a crear e/o promòir e finançar servicis de traduccion e de recèrca {investigación} terminologica ara enguarda {con vistas}, principalement, de mantier e de desvolopar en cada lengua regionau o minoritària ua terminologia administratiua, comerciau, economica, social, tecnologica o juridica avienta {adecuada}.

“Segon era informacion complementària recebuda des autoritats catalanes, eth Decrèt 12/2014, de gèr deth 2014, da ar Institut d'Estudis Aranesi eth caractèr d'Acadèmia e d'autoritat lingüistica der aranés. Com tau,

tanben serà responsable dera recèrca terminologica. Eth Centre de Terminologia dera Lengua Catalana (TERMCAT) tanben promò eth desvolopament {desarrollo} e era difusion des naus mots tecnològics.

Eth Comitad d'Expèrts celèbre aguest progrès e demore {espera} mès informacion sus er Institut d'Estudis Aranesi en rapòrt que ven." (4ICEE 2015: §§ 861 e 862)

Comentari:

- Er Institut d'Estudis Aranesi non arreconeish era autoritat deth Congrès Permanent dera Lengua Occitana, era institucion occitana responsabla dera nòrma linguistica que reünís eth nivèu mès naut {alto} de consens e de supòrt des autoritats e des ciutadans occitans francesi (cf. 4ICEE 2015: § 893). Aguest hèt compromèt era eficacitat tecnica der Institut d'Estudis Aranesi e es possibilitats de collaboracion transfronterera des autoritats catalanes e araneses.

2. En çò que tanh a {por lo que respecta a} d'auti territòris a part d'aqueri a on es lengües regionaus o minoritàries son parlades tradicionalement, es Parts se comprometen a autorizar, a promòir e/o a preveir, s'eth nombre de parlants d'ua lengua regionau o minoritària ac {lo} justifique, activitats o equipaments culturaus avienti {apropiados}, cossent damb {de conformidad con} eth paragraf precedent.

"Segon eth quatau rapòrt peridic, era ciutat de Lhèida acuelh nombroses iniciatiues culturaus relatiues ar occitan. Era Universitat Autonòma de Barcelona celèbre cada mes de mai ua sèria de conferéncias sus era lengua, era literatura e era cultura occitanes, ath delà {además} de lotjar er Archiu Occitan.

Eth Comitad d'Expèrts considèrè com complit aguest compromés." (4ICEE 2015: §§ 864 e 865)

3. Es Parts se comprometen, laguens dera sua politica culturaus en estrangèr, a balhar {dar} ua plaça apropiada as lengües regionaus o minoritàries e ara cultura qu'exprimissen.

"Segon eth quatau rapòrt peridic, ena 7au edicion dera Mòstra deth Cinèma Occitan, eth nombre d'endrets {lugares} d'exhibicion pugèc tà {subió a} 19, e reünic a mès de mil espectadors enes diferents regions de lengua occitana (en Catalonha, en França e en Itàlia). A mès, s'an hèt en estrangèr concèrts e pèces de teatre relatius ara lengua e era cultura d'Aran.

Eth Comitad d'Expèrts considèrè qu'aguest compromés encara se complís." (4ICEE 2015: §§ 867 e 868)

Evaluacion deth Comitad d'Expèrts deth compliment der Article 13. Vida economica e social

1. En çò que tanh as {en lo que se refere a las} activitats economicas e socials, es Parts se comprometen en conjunt deth país:

d) a facilitar e/o promòir per d'auti mejans {otros medios} at delà {además} des nomentadi {mencionados} anteriorament er usatge des lengües regionaus o minoritàries.

870. "Segon eth quatau rapòrt peridic, er article 26 dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, establís mesures a fin de promòir er aranés en domeni socioeconomic [...] aguest article [...] a {tiene} per objècte garantir e promòir er usatge der aranés en totes es activitats dera vida socioeconomica [...].

Eth Comitad d'Expèrts considèrè com formaument complit aguest compromés e solícite mès informacion sus era aplicacion dera lei." (4ICEE 2015: §§ 867 e 868)

Comentari:

- Non è {tengo} cap d'informacion sus possibles iniciatiues des autoritats entà complir aguest compromés.

– Era evaluacion deth Comitad d'Expèrts e eth mèn comentari son es madeishi entàs dus compromesi següents:

2. En matèria d'activitats econòmiques e socials, es Parts de comprometen, ena mesura {medida} qu'es autoritats publicas n'agen {tengan} competéncia, en territòri a on es lengües regionaus o minoritàries son tengudes {usadas}, e ena mesura que sigue possible:

a) a definir, mejançant {mediante} es sues reglamentacions financèras e bancàries, modalitats que permeten, en condicions compatibles damb es abituds comercials, er emplec des lengües regionaus o minoritàries ena redaccion d'ordes de pagament (chècs, letres de cambi, etc.) o d'auti documents financèrs, o, s'ei eth cas, a velhar pera aplicacion d'aguest procès.

b) enes sectors econòmics e socials que depenen dirèctament deth sòn contròl (sector public), a realizar accions que promòiguen er emplec des lengües regionaus o minoritàries;

Non s'a procurat cap d'informacion en quatau rapòrt periodic sus aguesti compromesi e eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular conclusions. (*AICEE 2015*: §§ 873 e 874)

Comentari:

- Non è {tengo} cap d'informacion sus possibles iniciatiues des autoritats entà complir aguest compromés.

c) a velhar per qu'es equipaments socials coma es espitaus, es locaux de retirats, es residéncias aufrissen era possibilitat de receber e de suenhar {cuidar} ena sua lengua as parlants d'ua lengua regionau o minoritària qu'agen de besonh {que necesiten} aguesti suenhs {cuidados} per rason de salut, d'edat o per d'autres rasons; "Segon eth quatau rapòrt periodic, era senhalizacion der Espitau d'Aran ei en aranés. Aguest espitau emplegue tanben formularis en aranés. Totun, non i a {hay} cap d'informacion relatiua a s'eth personau sanitari parle aranés e se d'auti servicis socials [...] l'empleguen.

Eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular ua conclusion sus eth compliment d'aguest compromés." (*AICEE 2015*: §§ 879 e 880)

Comentaris:

- Eth "Servici Aranés de Benèster e Salut" ena pagina deth Conselh Generau d'Aran non balhe {da} era opcion de lengua e ei presentat de hèt {hecho} en catalan (<http://www.conselharan.org> [18/06/2017]).

- En realitat, es pacients s'adaptan ara lengua deth personau sanitari e d'assisténcia. Era enquesta d'usatges lingüistics de (*EULP 2013*: 175 e 176) balhe {da} aguestes dades d'usatge des lengües damb eth personau sanitari:

aranés solet	catalan solet	espanhòl solet	aranés e catalan o espanhòl
quantitat non significatiua	800 / 9,46%	4.780 / 56,46%	630 / 7,45%

d) a velhar, damb es mejans {medios} mès avients {adecuados}, per qu'es consignes de seguretat siguen atau madeish {igualmente} redigides {redactadas} enes lengües regionaus o minoritàries;

"Non s'a procurat cap d'informacion en quatau rapòrt periodic.

Eth Comitad d'Expèrts non ei en situacion de formular ua conclusion ath respècte d'aguest compromés." (*AICEE 2015*: §§ 882 e 883)

Comentari:

- Es autoritats non s'ocupen d'aguest compromés.

e) a hèr accessibles enes lengües regionaus o minoritàries es informacions balhades {dadas} pes autoritats competentes que hèsqen referéncia as drets des consumidors.

"En quatau rapòrt periodic, es autoritats se referissen ar article 26 dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, qu'establís obligacions lingüistics entà garantir que se complisquen es drets lingüistics des

consumidors e usatgèrs. Totun, aquest compromés se referís ara informacion ath consumidor fornida {facilitada} en aranés.

Eth Comitad d'Expèrts manten era sua conclusion anteriora qu'aquest compromés se complís formaument e solícite as autoritats que procurèn informacion mès especifica." (AICEE 2015: §§ 885 e 886)

Comentari:

- Es autoritats non s'ocupen d'aquest compromés.

Sintèsi relatiua ar article 12:

- Ath respècte d'1.a: i a {hay} ua promocion sensibla dera produccion culturau en occitan.
- Ath respècte d'1.b: non existís un programa de traduccion d'òbres occitanes en catalan o en espanhòl.
- Ath respècte d'1.c: i a {hay} ua activitat limitada de traduccion d'òbres literàries en aranés, mès sense {pero sin} programacion.
- Ath respècte d'1.d, 1.e e 1.f: manque era sensibilitat necessària entà complir es compromesi.
- Ath respècte d'1.g: se hè {hace} eth trebalh d'amassar {reunir} es òbres produsides en occitan.
- Ath respècte d'1.h: non se hè {hace} d'ua manèra sistematica ne significatiua eth trebalh d'elaboracion dera lengua e de produccion terminologica. S'er Institut d'Estudis Aranés non arreconeish era autoritat deth Congrès Permanent dera Lengua Occitana, aquest trebalh ei seriosament compromés.
- Ath respècte de 2: en Catalonha existís activitats culturaus relatiues ar occitan. Er Estat espanhòl non hè arren {nada}.
- Ath respècte de 3: es autoritats catalanes hèn quauquarren {algo} entà hèr present er occitan en acivitats realizades en estrangèr. Er Estat espanhòl non hè arren {nada}.

Comentaris generaus relatius ar article 12:

- As nivèus locau aranés e regionau catalan i a fòrça {hay muchas} iniciatiues positives en domeni {ámbito} culturau, mès sense era organizacion d'ua politica culturau de conjunt.
- En domeni {ámbito} dera elaboracion lingüística, era politica erronèa de blocar era collaboracion damb es institucions franceses ei desastrosa.

Sintèsi relatiua ar article 13:

- Ath respècte de toti es compromesi comprenudi en article 13: non existís cap d'indici qu'es autoritats catalanes e araneses se n'ocupen.

Comentari generau relatiu ar article 13:

- Non i a {hay} ua aplicacion dera Lei 35/2010, der occitan, aranés en Aran, en aquest domeni {ámbito}. Eth rapòrt de politica linguistica dera Generalitat de Catalonha nomena {menciona} 60.000 € transferidi ath Conselh Generau d'Aran "entà eth desplegament dera lei" (IPLGC 2015: 134), mès ena part referida ar occitan (ps. 107-118), non figure cap d'activitat de promocion d'aguesta lengua en domeni socioeconomic.

Comentari generau relatiu ath conjunt des articles 12 e 13:

- I a {hay} un contrast manifèst entre ua politica culturau non organizada mès {pero} actiua e era politica relatiua ath domeni {ámbito} socioeconomic, qu'ei de hèr {de hecho} inexistenta. I cau veir {hay que ver en ello} ua concepcion folclorica dera lengua occitana qu'amie {lleva} a ua politica lingüística qu'ignòre es dreus des ciutadans a participar ara activitat sociu en tot emplegar era sua lengua.

Referències

AICEE 2015: Consejo de Europa (2015) *Carta Europea de las Lenguas Minoritarias. Cuarto Informe del Comité de Expertos sobre España adoptado el 20 de marzo de 2015*. Estrasburgo: Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación.

Conselh Generau d'Aran <http://www.conselharan.org> [18/06/2017]

Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

http://llengua.gencat.cat/ca/occita/30_aran/04_aranes_politica_linguistica [18/06/2017]

EULP 2008: Secretaria de Política Lingüística & Idescat (2009) *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

<http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/cataleg/pdfdocs/eulp2008.pdf> [05/05/2010]

EULP 2013: Secretaria de Política Lingüística & Idescat (2014) *Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Principals resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxius/EULP2013_fullet.pdf
[26/06/2014]

IPLGC 2015: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (2016) *Informe de política lingüística 2015*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

http://llengua.gencat.cat/ca/direccio_general_politica_linguistica/informe_de_politica_linguistica
[19/06/2017]

Idescat: Institut d'Estadística de Catalunya <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=246> [23/06/2017]

Lamuela, Xavier (2012) "La llengua occitana: caracterització i situació actual", *Mot So Razo* 10-11: 31-44.